

Medieetik och Medieombudsmannen

Introduktion för läraren

Allmänintresse – vad är det? Lagarna ger tryckfriheten och journalistiken stora friheter, men friheten kräver också ansvar. Därför har medierna skapat etiska regler att arbeta efter. Det är alltså inga lagar utan regler man frivilligt valt att hålla sig till. Den stora friheten motsvaras av ett stort ansvar. Begreppet *allmänintresse* är centralt i publicitetsreglerna för press, radio och tv. Där står bland annat att man ska avstå från publicering om inte uppenbart allmänintresse föreligger. Försök att ta reda på vad begreppet innebär och titta lite noggrannare på etiska frågor.

I Mediekompass skrivarskola hittar du [Publicistguiden](#) med texter om media och journalistik. För en fördjupad diskussion kring *begreppet allmänintresse*, läsa någon av texterna om det på [Medieombudsmannens](#) (MO) webbplats.

Läraren avgör om eleverna ska arbeta *enskilt, i grupp eller i helklass*. Vill man kan eleverna lämna in exempelvis *skrivuppgifter i stället för öppna diskussioner*.

Syftet med denna övning är att ge eleverna ökad insikt och förståelse för mediernas roll som informationsspridare samt demokratiska dilemman i konfliktzonen mellan rättigheter och skyldigheter.

Moment 1 – Publicitetsreglerna

Inledningen på Medieombudsmannens sida om [publicitetsreglerna](#) är värd att läsa extra noga och diskutera:

”Press, radio och tv ska ha största frihet inom ramen för tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen för att kunna tjäna som nyhetsförmedlare och som granskare av samhällslivet och för att kunna publicera det som är av vikt och betydelse för medborgarna. Det gäller dock att skydda enskilda mot oförskyllt lidande genom publicitet.”

Låt eleverna läsa igenom reglerna och *plocka fram tre av de sjutton punkterna* som de tycker är extra viktiga. Sammanställ resultatet för hela klassen och skaffa er en bild av vad eleverna tycker. Om inte eleverna lyfter fram de punkter där *allmänintresset* nämns så poängtera dessa:

- Punkt 7 – *Överväg noga publicitet som kan kränka privatlivets helgd. Avstå från sådan publicitet om inte ett uppenbart allmänintresse kräver offentlig belysning.*
- Punkt 15 – *Överväg noga konsekvenserna av en namnpublicering som kan skada människor. Avstå från sådan publicering om inte ett uppenbart allmänintresse kräver att namn anges.*

OBS: Lyft fram motsatsförhållandet mellan allmänintresse och nyfikenhet.

Allmänintresse betyder att något är så viktigt att allmänheten "måste få veta".

Nyfikenhet är "kul att veta" men inte nödvändigt. Se vad MO med texten [Nyfikenhet är inte allmänintresse](#) säger om saken, och läs den gärna med klassen. Är det nödvändigt att få veta namnet på en brottsling, även om denne begått allvarliga brott?

Avsluta med att ge en definition av allmänintresse och försök ge exempel på vad som är av allmänintresse, och vad som inte är det. Ska nyfikenheten få gå före den personliga integriteten?

Moment 2 – Ensamansvar, vad är det?

Varje tidning, radio- och tv-program har en ansvarig utgivare som är ensamt ansvarig för innehållet. Nu har varje elev chansen att bli ansvarig utgivare. Granska en eller flera dagstidningar och leta efter exempel på där tidningen har valt att utelämnat namn eller andra uppgifter som de uppenbarligen känner till.

Diskutera igenom dessa fall och bedöm riktigheten mot bakgrund av vad som står i de etiska reglerna.

Extrauppgift: Tänker alla på det här ansvaret när man agerar på sociala medier? Är man en hänsynsfull "ansvarig utgivare"? Diskutera!

Moment 3 – Sajter utan ansvar

Det finns på nätet sajter som påstår sig bedriva journalistik, men där anonymitet och ansvarslöshet är själva idén. En sådan sajt är den användargenererade "Flashback forum" (flashback.org) som huserar under rubriken "Yttrandefrihet på riktigt". Andra sajter ligger närmare den riktiga – det vill säga faktakontrollerade och ansvarstagande – journalistiken, men undviker ofta att följa publicitetsreglerna. Två exempel är

Samhällsnytt och Nya Tider som även finns i tryck, men det finns många fler. Sök på nätet så finner ni dem.

- Ta en titt på några aktuella exempel på Flashback. Vilka överträdelser gentemot de etiska reglerna hittar ni?
- Hur ser det ut på de mer journalistliknande sajterna som Samhällsnytt och Nya Tider?

Dessutom brukar det finnas flera uttalanden på dessa och liknande sajter som kan bedömas som "hets mot folkgrupp", inte minst i kommentarsfälten. Hittar eleverna några sådana exempel? Varför gör eller gör inte eleverna den bedömningen?

Källor och information

Dagstidningar, samla in tidningar i tid för Tidningsveckan. Ofta går det att beställa klassuppsättningar av din lokaltidning, se om du hittar den på Mediekompass:

<http://www.mediekompass.se/hitta-din-tidning/>

Hos Mediekompass skrivarskola finns Publicistguiden:

<http://www.mediekompass.se/skrivarskola/>

Medieombudsmannen för publicitetsreglerna:

<https://medieombudsmannen.se/publicitetsregler/>

Medieombudsmannen, *Nyfikenhet är inte allmänintresse*:

<https://medieombudsmannen.se/mokommenterar/kronikor/nyfikenhet-aer-inte-allmaenintresse/>

För övriga texter hos Medieombudsmannen, sök "allmänintresse" på deras sajt.

